

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 367. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771558310032/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

II.

Selve Traktaten bestaar af to Afsnit.

I det første vises det i 12 Paragraffer, hvorledes den hellige Skrift paabyder Menneskene at være overbærende og give Afkald paa Hævn: „Disse tolv Sager bør en Kristen vel at betænke og overveje, naar han er fortørnet af sin Næste, lidt eller meget, hvilket han begynder at ville drage ham efter og ikke aflade, førend han . . ., som man siger, faar en høvisk Bod af ham“ (ndf. S. 378 L. 14 ff.). Herefter imødegaaes en Række Indvendinger, som Palladius tænker sig den fornærmede Part vil gøre. „Han slog min Fader ihjel, han krænkede min Søster, han belaa min Hustru — skulde jeg ikke se hans Hjerteblood?“ lyder Indvendingerne; og videre: „Tilgiver jeg ham én Uret, da er han strax rede at gøre mig en anden“, eller: „Nu vel, jeg vil tilgive ham og hverken gøre ham ondt eller godt, uden at jeg kan skyde efter, naar hans Vogn hælder, thi det nager mig og gør mig ondt, saa tit jeg ser ham“ osv. Hertil svarer Palladius, at det er den kristnes Pligt at lide Uret og tilgive for Guds Skyld, at „bære gloende Kul tilhobe paa sin Uvens Hoved“, give ham Mad, naar han hungrer, Drikke, naar han tørster osv. osv., og at enhver maa bede Gud om Kraft til at modstaa den syndige Hævn; — hvorefter Skriftets første Del slutter med „en almindelig Bøn mod alle Fristelser“ (ndf. S. 381—382). At alt dette i særlig Grad skulde hentyde til Trætte og Bulder i de sjællandske Købstæder er lidet tænkeligt.

Traktatens anden Del er en Redegørelse for, at Læren om Fred og Enighed, Forligelse og Tilgivelse kun gælder „mellem Broder og Broder, Næste og Næste“, medens ingen bør „vende den mod Øvrigheds Straf og Hævn“, thi Gud har befalet Øvrigheden „at hævne efter Loven“. Dette kunde i og for sig snarere hentyde til bestemte Tildragelser, men er dog saa nøje knyttet til det foregaaende, at det maa ses i Sammenhæng hermed. Vi ser da, at det

er en Fremstilling af den ægte lutherske Lære om Forholdet mellem den enkeltes Pligt og Øvrighedens, som saa klart kommer frem i Luthers Udlægning af Skriftstedet „Salige ere de Sagtmodige“ (Math. 5. 5), hvor han skriver: „Hvad vil det nu sige at være sagtmodig? Her maa du for det første vide, at Christus aldeles ikke taler om Øvrigheden; thi dens Pligt er det ingenlunde at være sagtmodig; den skal føre Sværdet, forat den skal straffe de onde, og naar den vredes og hævner, da er det Guds Vrede og Hævn“ (Erlangen-Udg. 43, 27). Saadan Lære kunde nok være fornøden under Christian d. Tredjes haandfaste Styrelse.

III.

Sproget i „En Undervisning om Mildhed“ er som altid, hvor Palladius ikke er bundet til et fremmed Grundlag, kraftigt — og isprængt med Rim og Mundheld og Billeder. Der findes det af Palladius yndede Udtryk: „at efterfølge Djævelen som et Nød til Slagterboden“ (ndf. S. 381 L. 11, jfr. foran S. 77 L. 13 og S. 299 L. 34), her findes Stavrim som „at gribe en i Hals og Haar“ (S. 378 L. 3), „at hænde og have af en“ (S. 376 L. 9 og S. 380 L. 12) o. l., gængse Talemaader som *det sidste bliver værre end det første* (S. 381 L. 31), *at slaa igennem den store Sold* (S. 384 L. 31), *at drikke Uretten i sig* (S. 384 L. 36), *skyde efter, naar Vognen hælder* (S. 380 L. 31) og det folkelige *at have Vejr inde til at svale sin Kaal med* (S. 378 L. 28)¹. — Helt levende er Billedet af, hvorledes den verdslige Lyst har fanget den tilbagefaldne Synder i sit Garn: „Den syndelige Lyst er allerede rodfæst i mit Hjærte igen som tilforn . . . *Jeg arme Flue er falden i Garnet; den Edderkoppe sidder oppe i Vraaen og vil ruse til og suge Blodet af mig og tage Livet af mig*“ (ndf. S. 381 L. 16 ff.).

En stor Del af Traktaten bestaar som omtalt af Bibelsprog. Oversættelsen af disse skyldes næppe Palladius;

¹ Se Noten til den anf. Sted ndf. S. 387.